

KOMENTÁŘ

26. 11. 2021

Dopravní infrastruktura v Plzeňském kraji

Dálniční síť v Plzeňském kraji zůstává neměnná co do počtu km od roku 2010. Provozní délka železničních tratí se z dlouhodobého pohledu v regionu snižuje. Počet přepravovaných osob po železnici i v autobusové dopravě měl do roku 2019 stoupající tendenci, v roce 2020 došlo meziročně k velkému úbytku cestujících na základě omezení pohybu osob.

Efektivně fungující osobní a nákladní doprava je základním předpokladem pro bezproblémový chod společnosti jak na mezinárodní, regionální, tak i místní úrovni. Má zásadní význam pro organizace zabývající se výrobními činnostmi, službami, ale i pro samotné obyvatele. Dopravní politika Evropské unie se přednostně zaměřuje na podporu čisté, bezpečné a efektivní přepravy zboží od výrobců ke spotřebitelům a naplnění jedné ze svobod občanů EU - svobodně cestovat, ať je to za prací či odpočinkem. Bohužel myšlenku svobodného cestování velice tristně ovlivnil nový virus SARS-CoV a díky restrikcím s ním spojeným došlo v posledních dvou letech k razantnímu omezení pohybu osob a zboží nejen v rámci České republiky, Evropské unie, ale i celosvětově. V souvislosti s dopravou je třeba si klást řadu otázek souvisejících s jejím dopadem na životní prostředí, účinností, bezpečností a samozřejmě **dopravní infrastrukturou**.

Dálniční síť¹ České republiky činila k 1. 1. 2021 celkem **1 298 km**. V porovnání s rokem 2010 (k 1. 1. 2011) došlo k nárůstu o 564 km. Ve srovnání s členskými státy, které mají zhruba shodný počet obyvatel, tj. Maďarsko (1 723 km), Portugalsko (3 065 km), Rakousko (1 743 km) či Švédsko (2 133 km), máme zhruba poloviční až čtvrtinovou délku dálnic. Zatímco dynamika výstavby české dálniční sítě byla mezi roky 2010 a 2020 značná a délka dálnic se v tomto období v ČR prodloužila o **76,9 %**, v ostatních výše jmenovaných státech došlo jen k mírnému progresu. Mezi členskými státy EU byl zaznamenán v horizontu let 2010–2019 největší nárůst dálnic v Rumunsku (o 160,8 %), Polsku (o 95,6 %), Bulharsku (o 80,8 %), České republice (o 73,8 %), dále pak v Estonsku (o 40,0 %) a Litvě (o 30,4 %). Největší dálniční síť najdeme ve Španělsku (15 585 km), v Německu (13 183 km) a ve Francii (11 671 km).

V Plzeňském kraji nedošlo v posledních deseti letech k nárůstu dálniční sítě a ani se neuvažuje s její další výstavbou. Jeho celková délka zůstává 109 km. V současné době se realizuje 21 projektů v ČR o celkové délce 152,3 km, ani jeden z projektů se neuskutečňuje v Plzeňském regionu.

Silniční síť zahrnující silnice bez dálnic dosáhla k 1. 1. 2021 na území ČR celkové délky 54 493 km, na území **Plzeňského kraje** činila **5 020 km**, z toho **8,3 %** připadlo na **silnice I. třídy**, **29,8 %** na **silnice II. třídy** a zbývajících **61,9 %** na **silnice III. třídy**. Také u délky silnic nedošlo v posledních deseti letech v Plzeňském kraji k žádným změnám. Nejdelší silniční síť disponuje okres Klatovy, kde délka silnic k 1. 1. 2021 činila 1 134 km a tohoto prvenství bylo dosaženo díky silnicím III. třídy, které se na celkové délce v tomto okrese podílely 59,4 %.

KOMENTÁŘ

V dalších šesti plzeňských okresech již délka silnic nepřesáhla hodnotu 1 000 km. Druhým okresem s nejhustší silniční sítí byl okres Plzeň-sever (875 km) a třetím okres Tachov (790 km).

Délka silnic a dálnic v Plzeňském kraji k 1. 1. 2021

Pramen: Ředitelství silnic a dálnic ČR

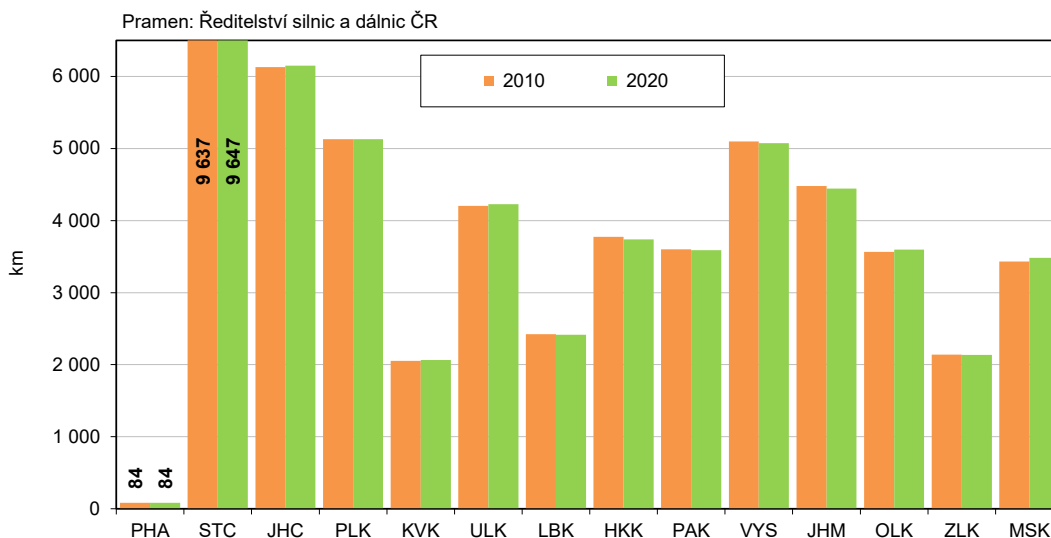
Kraj, okresy	Délka silnic a dálnic (v km)	v tom						
		dálnice				silnice		
		celkem	v tom		celkem	v tom		
			I. třídy	II. třídy		I. třídy	II. třídy	III. třídy
Plzeňský kraj	5 129	109	109	-	5 020	418	1 495	3 106
Domažlice	714	-	-	-	714	64	191	459
Klatovy	1 134	-	-	-	1 134	102	358	674
Plzeň-město	239	12	12	-	227	59	56	112
Plzeň-jih	830	8	8	-	822	88	210	524
Plzeň-sever	894	19	19	-	875	79	267	529
Rokycany	484	26	26	-	458	1	139	319
Tachov	834	45	45	-	790	25	275	489

V mezikrajském porovnání skončil na prvním místě co do délky silnic Středočeský kraj (9 285 km) následovaný Jihočeským krajem (6 076 km). Na třetím místě se umístil právě Plzeňský kraj, ve kterém silniční síť tvořila 9,2 % celkové délky silnic v ČR. Nejnižší počet kilometrů silnic byl v Hl. městě Praha (40 km). V porovnání s rokem 2015 (k 1. 1. 2016) došlo k největším změnám v Královéhradeckém kraji, kde byl evidován úbytek silnic v délce 23 km, dále v Jihočeském kraji došlo ke snížení počtu silnic o 22 km. Pouze ve 4 krajích ČR došlo k nárůstu počtu kilometrů silnic, a to Karlovarském, Olomouckém, Moravskoslezském a Vysočina.

V evropském měřítku se může největší **délkou státních silnic**¹ honosit Finsko (76 999 km), Německo (37 842 km), Turecko (31 006 km) a Maďarsko (30 128 km).

KOMENTÁŘ

Délka silnic a dálnic celkem v krajích ČR v roce 2010 a 2020

Pro oblast **železniční přepravy** platí, že ve srovnání s členskými zeměmi EU, které mají porovnatelný počet populace, má ČR výrazně hustější železniční síť - v roce 2019 byla délka tratí v České republice větší oproti Řecku 4,2krát, Rakousku 1,7krát a Maďarsku 1,2krát. Z dlouhodobého pohledu se provozní délka železničních tratí v České republice snižuje. V roce 2020 (stav k 31. 12.) dosáhla na národní úrovni celkové délky **9 542 km**, tj. o 24 km méně než v roce 2015. V Plzeňském kraji celková provozní délka železničních tratí představovala 704 km a zařadila se tak na šesté místo v mezikrajském porovnání. Nej hustější železniční síť disponoval Středočeský (1 297 km) a Ústecký kraj (1 025 km) následován kraji Jihočeským, Jihomoravským a Královéhradeckým. Naopak nejkratší provozní délku železničních tratí spravovaly kraje Hl. město Praha (243 km), Zlínský (359 km) a Karlovarský (491 km).

Vodní cesty slouží v České republice převážně k dopravě osobními loděmi a sportovní plavbě. Celková délka splavných vodních cest pro pravidelnou dopravu činila v ČR v roce 2020 (stav k 31. 12.) **726 km**. Mezi kraji vedl Středočeský (237 km) následován Jihočeským (145 km) a Ústeckým (99 km). Plzeňský kraj se 17 splavnými kilometry se umístil na devátém místě. Nejmenším množstvím splavných vodních toků disponují kraje Olomoucký (2 km) a Moravskoslezský společně s Karlovarským (shodně 6 km).

Dalším možným hlediskem jak hodnotit dopravu prostřednictvím statistiky jsou **přepavní výkony**.

Přeprava osob

Zajisté vlivem omezení spojených s virem SARS-CoV došlo v České republice k meziročnímu úbytku cestujících ve všech oborech osobní přepravy o 23,8 % na celkový počet 4 119,3 mil. osob. Největší propad zaznamenala doprava letecká (o 83,9 %), autobusová

KOMENTÁŘ

(o 34,1 %) a železniční (o 33,2 %). Individuální automobilová doprava se podle odborného odhadu meziročně snížila o 16,1 %.

Počet přepravených osob po **železnici** v České republice měl od roku 2015 do roku 2019 stoupající tendenci. Až v roce 2020 došlo k propadu na 129,5 mil. cestujících. Nejvíce osob bylo ve sledovaném období přepraveno po železnici v roce 2019, a to 193,8 mil. Stejně jako u přepravy železniční, tak i u **autobusové dopravy** byl ve sledovaném období zaznamenán nejvyšší počet přepravovaných osob právě v roce 2019, a to 354,7 mil. Rok 2020 představoval opět pokles cestujících, rozdíl mezi rokem 2015 a 2020 činil 117,2 mil. cestujících.

U autobusové dopravy převládala linková doprava vnitrostátní nad linkovou dopravou mezinárodní. V České republice činil k 31. 12. 2020 celkový počet registrovaných autobusů a mikrobuseů **19 254**. I zde došlo k meziročnímu poklesu o 10,4 %. Největším vozovým parkem autobusů a mikrobuseů disponovaly kraje Hl. město Praha (3 613), Středočeský (2 824) a Moravskoslezský (2 155). V mezikrajském porovnání došlo právě v Plzeňském regionu k největšímu snížení počtu autobusů a mikrobuseů oproti roku 2019, a to o 33,7 % na 753.

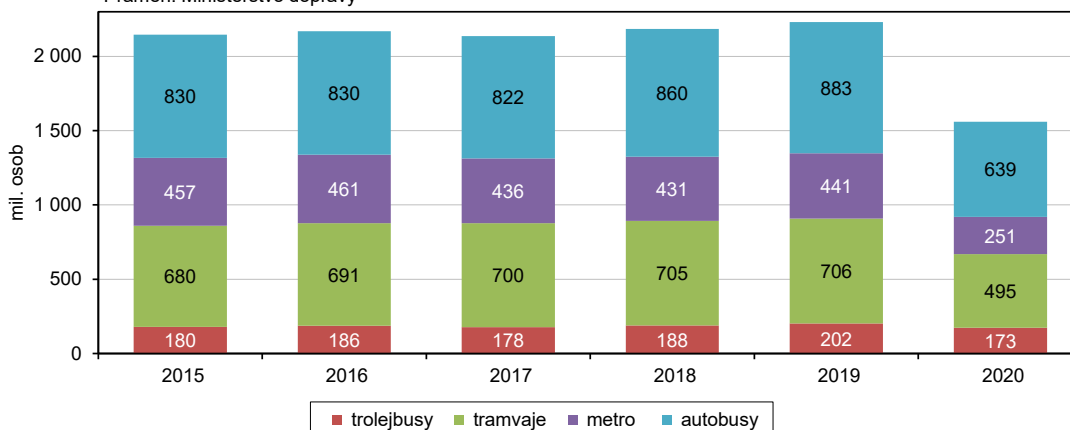
Ve sledovaném roce 2020 byl v **Plzeňském kraji** patrný meziroční pokles počtu přepravených osob **městskou hromadnou dopravou** o 5,0 % na 120,0 mil. cestujících. K největšímu úbytku cestujících došlo meziročně u autobusové dopravy, ale také trolejbusová a tramvajová doprava zaznamenala pokles. V porovnání s rokem 2011 došlo přesto v kraji k nárůstu přepravovaných osob o 15,4 %, největší nárůst byl evidován u trolejbusové dopravy (o 20,6 %). V celé České republice bylo v roce 2020 přepraveno městskou hromadnou dopravou 1 559,1 mil. osob. Stejně jako u železniční přepravy osob byl mezi lety 2015 a 2019 patrný každoroční nárůst cestujících. Pouze v roce 2017 byl zaznamenán meziroční propad o 1,5 %, a především v roce 2020 počet přepravovaných osob poklesl o 30,1 %.

V České republice byla v roce 2020 přeprava cestujících autobusy (41,0 %) nejčastěji zvolenou formou přepravy v rámci městské hromadné dopravy. Druhým nejfrekventovanějším dopravním prostředkem byla tramvaj (31,8 %), třetím metro (16,1 %) a na posledním místě se umístilo cestování trolejbusy (11,1 %).

KOMENTÁŘ

Převaha cestujících městskou hromadnou dopravou v ČR v letech 2015–2020

Pramen: Ministerstvo dopravy

Také **individuální automobilová přeprava** osob (jedná se o odborný odhad) zaznamenala v roce 2020 úbytek pasažérů. Počtem 2 195,3 mil. přepravených osob v roce 2020 se přiblížila nejvíce roku 2015. V následujících letech docházelo k nárůstu přepravovaných osob, jejichž počet kulminoval v roce 2019 (2 616,6 mil.). Počet registrovaných osobních automobilů k 31. 12. 2020 činil v České republice více než 6 mil. Plzeňský kraj se umístil na sedmém místě (363 tis. automobilů). Největší množství registrovaných osobních vozů bylo evidováno v Hl. městě Praha (955 tis.) a ve Středočeském kraji (800 tis.). V počtu registrovaných motocyklů skončil Plzeňský kraj se 76 tis. na osmém místě. Prvenství si stále drží od sledovaného roku 2015 Středočeský kraj (171 tis.) a druhé místo patří kraji Jihomoravskému (136 tis.).

Přeprava věcí

V České republice bylo v roce 2020 přepraveno celkem 551,9 mil. tun věcí (pouze železniční, silniční a vnitrozemskou přepravou). Meziročně došlo k propadu o 8,7 %. V období 2015–2020 byl nejvýraznější rok 2019, kdy se přepravilo 604,6 mil. tun věcí. Obecně ve sledovaném období převládala vnitrostátní přeprava nad mezinárodní, v roce 2020 tvořila 80,7 %. Mezinárodní přeprava se podílela na celkové přepravě věcí 19,3 %, z toho největší část tvořil dovoz (41,4 %), na druhém místě se umístil vývoz (39,9 %), na třetím místě tranzit přes ČR (10,4 %) a zbytek obsadila třetízemní přeprava (5,0 %) a přeprava věcí českými přepravci na území cizích států (3,3 %).

U **silniční přepravy** došlo oproti roku 2019, kdy objem přepravovaného zboží po silnici dosáhl v ČR výše 504,1 mil. tun, ke snížení přepravovaného množství věcí o 44,4 mil. tun (pokles o 8,8 %). Také u železniční přepravy byl evidován pokles oproti předchozímu roku o 8,0 %. Největší propad však zaznamenala vnitrozemská vodní doprava, a to o 20,2 %. I přes úbytek přepravovaného zboží po silnici docházelo od sledovaného roku 2015 v ČR každým rokem k nárůstu nákladních automobilů, a i v roce 2020 stoupl meziročně jejich počet o 1,2 %. Nad 100 tis. registrovaných nákladních automobilů bylo evidováno v roce 2020 v Hl. městě Praha a ve Středočeském kraji. Plzeňský kraj se umístil v počtu přihlášených nákladních automobilů

KOMENTÁŘ

v mezikrajském porovnání na sedmém místě. Také v počtu tahačů a návěsů se na prvních dvou příčkách umístily kraje Hl. město Praha a Středočeský.

U **letecké nákladní dopravy** byl patrný největší úbytek (o 76,8 %) přepravovaného zboží. Zatímco v letech 2015–2018 bylo letecky přepravováno mezi 5,5 až 6,4 tis. tun nákladu a pošty českými leteckými dopravci, v roce 2019 to bylo již jen 4,3 tis. tun a v roce 2020 došlo k poklesu na 1,0 tis. tun nákladu.

Do **Plzeňského kraje** bylo dovezeno po **železnici** nejvíce věcí z Karlovarského kraje (453,9 tis. tun), Ústeckého kraje (324,2 tis. tun) a Hl. města Prahy (157,0 tis. tun). Plzeňský kraj naopak vyvezl v roce 2020 nejvíce věcí po železnici do Hl. města Prahy (272,9 tis. tun) a Ústeckého kraje (236,8 tis. tun). V rámci regionu bylo přepraveno po železnici **76,2 tis. tun věcí**.

Co se týká dovozu věcí po **silnici**, z celkového množství 5 980,3 tis. tun bylo dovezeno největší množství ze Středočeského (39,6 %) a Jihočeského (16,1 %) kraje. Plzeňský kraj vyvezl v roce 2020 po silnici celkem 5 466,7 tis. tun, a to nejvíce do Středočeského (32,1 %) a Jihočeského (20,1 %) kraje. V rámci regionu bylo přepraveno po silnici celkem **25 565,4 tis. tun**.

Kvalita **dopravní infrastruktury** bezesporu ovlivňuje rozvoj národního a regionálního hospodářství. Je zřejmé, že s postupující globalizací její význam stále roste. Společnost vyžaduje flexibilitu, mobilitu pracovní síly a zajištění dodávek zboží JIT (just in time). **Zvětšující se význam individuální dopravy** působí bohužel na úkor veřejné hromadné silniční i železniční dopravy. Automobil se stal symbolem svobody, nezávislosti a majetku, a právě v této souvislosti je třeba reagovat na požadavky na kvalitní dopravní infrastrukturu. V rámci regionální politiky je ale nutné vzájemně propojit a podporovat **všechny** relevantní **druhy dopravy**, které přispívají k regionálnímu a lokálnímu rozvoji.

¹ Délka dálnic a státních silnic ve státech EU je zveřejněna na stránkách Eurostatu. Údaje za rok 2018: Španělsko. Údaje za rok 2019: Maďarsko, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Německo, Francie, Finsko, Turecko.

Kontakt:

Mgr. Petra Fujová
Krajská správa ČSÚ v Plzni
Tel.: 377 612 121
E-mail: petra.fujova@czso.cz